

Purperen sprookjesbos

Op zoek naar voorjaarsbloeiers in het Hallerbos

Elk voorjaar van half april to half mei zijn het hoogdagen voor natuur- en landschapsfotografen, want rond die tijd kleurt het Hallerbos paars en groen. Een dicht tapijt van duizenden boshyacinten komt in bloei te staan en contrasteert met de pas ontsproten frisgroene beukenbladeren. Een prachtig schouwspel dat fotografen en recreanten van over heel Europa aantrekt. *Bart Heirweg - www.bartheirweg.com*

Je zou het misschien niet verwachten, maar vlakbij onze hoofdstad ligt nog heel wat waardevolle natuur verborgen. Ten zuiden van Brussel vind je het Zoniënwoud, een uitgestrekt bosgebied waarvan het Hallerbos vroeger deel uitmaakte. Doorheen de jaren is het Zoniënwoud jammer genoeg versnipperd geraakt en blijft het Hallerbos wat geïsoleerd over als het belangrijkste en meest uitgestrekte bosgebied tussen Zenne en Zoniën.

Het hallerbos bestaat vooral uit loofbomen, waarvan de beuk het grootste deel uitmaakt, maar je vindt er ook eik, es, lork en den. Hier en daar kom je ook een sequoiadendron of mammoetboom tegen, een echte woudreus die eigenlijk uit Noord-Amerika komt. Deze "evergreen", die het hele jaar door zijn bladeren behoudt, is dus een exoot, maar daarom niet minder indrukwekkend. Sommige exemplaren kunnen tot duizend jaar oud en honderd meter hoog worden. Beukenbossen zijn voor een fotograaf meestal interessant: de moeilijk verteerbare bladeren zorgen voor een dikke bodemlaag waarop maar weinig kan groeien. Dit zorgt meestal voor minder ondergroei, wat deze bossen overzichtelijker, en dus beter geschikt maakt voor fotografie.

De beste periode

De mooiste periode om naar het Hallerbos te trekken is ongetwijfeld het voorjaar, want vanaf half april beginnen de wilde hyacinten of boshyacinten massaal te bloeien. Grote delen van

het bos zijn volledig bedekt met deze purperen bloemen en toveren het bos om in een sprookjestaferaal. Neem daarbij de frisgroene kleur van de vers ontlukende beukenbladeren, zacht ochtendlicht en een beetje nevel, en je hebt de perfecte mix voor sfeervolle en kleurrijke foto's in handen. De piek van de bloei varieert van jaar tot jaar en hangt vooral af van het weer. Doorgaans valt de beste periode tussen 20 en 27 april, maar vorig jaar viel de piek een heel pak later, in mei. Het voorjaar was zo koud en nat geweest, dat de natuur een hoop vertraging had opgelopen en het bos pas veel later en slechts gedeeltelijk in bloei kwam. Het is dus elk jaar anders: op de website www.hallerbos.be kan je de bloei opvolgen en bepalen wanneer het beste moment is aangebroken om erop uit te trekken. Hou ook het weerbericht in de gaten; een mooie zonnige lentedag is ideaal, maar ook bij grijs weer is er in principe van alles te doen. Zelf wacht ik al verschillende jaren op een dag met erg dichte mist, maar voorlopig heb ik dat geluk nog niet gehad en blijft er een reden om elk jaar terug te keren.

Als je een dagje fotografie plant, probeer dan weekends en feestdagen te vermijden, want dan kan het erg druk zijn in het bos. Wees bovendien tijdig aanwezig, want het mooiste moment is stevast de ochtend, wanneer het zonlicht tussen de bomen schijnt en er een prachtig spel van licht en schaduw ontstaat. Het tapijt van boshyacinten licht op en zorgt voor een prachtig palet aan paarse tinten. Heb je bovendien het geluk dat er dan ook nog wat nevel in het bos hangt, moet je gewoon je kans wagen. Hoewel het bos er dan prachtig uitziet, vertaalt zich dat daarom nog niet steeds in mooie foto's. Een bos is vaak chaotisch en niet zo eenvoudig in een goede compositie te gieten. Veel fotografen hebben de neiging om hier de breedste lens op hun camera te monteren en zoveel mogelijk van het bos op de foto te zetten. Het resultaat is echter meestal teleurstellend, want overal duiken storende elementen op, wat vaak tot erg onrustige foto's leidt. Zie het daarom niet te breed, maar ga op zoek naar hoekjes die de sfeer en de kleur van het bos het beste weergeven. Een telezoomlens zoals een 70-200mm, eventueel aangevuld met een teleconvertoer, is hiervoor ideaal. Laat je leiden door het (tegen)licht en breng slechts bepaalde stukken van het bos in beeld. Let erop dat de boomstammen mooi verdeeld worden over de foto en dat de meest prominente bomen niet overlappen of te dominant worden. Probeer ook te grote witte delen lucht tussen de bomen te vermijden. In tegenstelling tot bij de meeste andere vormen van landschapsfotografie kan je nu eventueel ook fotograferen met beperkte dieptescherpte (bijvoorbeeld f5.6). Zo win je in het donkere bos niet alleen wat aan licht, maar de beperkte scherptediepte zal ook de achtergrond rustiger houden.

Nevelige ochtend in het Hallerbos. Het ochtendlicht zorgt voor een prachtig spel van licht en schaduw.

f/10, 1/13, ISO 100, 160mm op full frame

De blaadjes van deze jonge beuk lichten mooi op in de eerste zonnestralen.

f/5.6, 1/13, ISO 100, 350mm op full frame

Ik heb het wel al vaker gezegd en geschreven, maar kan het niet genoeg benadrukken: wanneer je in het bos fotografeert, is een stevig statief absoluut noodzakelijk. Zet de beeldstabilisatie uit en stel manueel scherp. Om nauwkeurig te focussen of de scherpte te controleren kan je gebruik maken van de live-view functie. Door te werken met een afstandsbediening, gecombineerd met mirror-lockup of spiegel opklappen, kan je bewegingsonscherpte door trilling verder proberen te elimineren. Als je in tegenlicht fotografeert, plaats de zon dan achter een boomstam, zo heb je geen last van flare en hou je het hardste licht uit beeld. Controleer steeds de belichting aan de hand van het histogram, want door het enorme contrastverschil tussen de lichte delen en de diepe schaduwen raakt de belichting van de camera mogelijk in de war. Grijsverloopfilters om het

contrast onder controle te houden, kan je in deze situatie niet gebruiken, dus let je er het best vooral op dat je geen detail verliest in cruciale delen van de foto.

Details

Naast een algemeen sfeerbeeld kan je ook op zoek gaan naar leuke details: een varen die oplicht in de ochtendzon, een jonge esdoorn die uit de grond schiet of een wandelaar of fietser die tussen de bomen opduikt. In dergelijk decor zijn het allemaal dankbare onderwerpen. Door je standpunt zorgvuldig uit te kiezen kan je tussen de groene beukenbladeren door fotograferen en krijg je een mooi onscherpe voorgrond, die het onderwerp omkadert en het alle aandacht geeft. De mooiste effecten krijg je door met beperkte scherptediepte of dus een laag diafragmagetal te fotograferen. Je kan ook op de buik gaan liggen en tussen de boshyacinten door fotograferen om mooie paarse vlekken in het beeld te introduceren. Of probeer zelfs eens om op je rug te gaan liggen en met een breedhoeklens de boomtoppen in beeld te brengen, zodat het lijkt alsof de bomen kilometers hoog zijn. Het loont steeds om wat te experimenteren en nieuwe invalshoeken uit te proberen.

Een varen in tegenlicht tussen de beukenbladeren door gefotografeerd.

f/5.6, 1/125, ISO 200, 365mm op full frame

Een jonge esdoorn schiet boven de boshyacinten uit.

f/2.8, 1/400, ISO 200, 150mm op full frame

Een jonge boom zoekt zijn weg naar boven.

f/10, 1/50, ISO 200, 14mm op full frame

Wie van abstracte beelden houdt, kan spelen met bewegingsonscherpte. Stel voor dit soort foto's de ISO zo laag mogelijk in en knijp het diafragma dicht om een sluitertijd van ongeveer 0,5 tot 1 seconde te bekomen. Is er teveel licht en wordt de sluitertijd niet lang genoeg, dan kan je nog steeds een grijsfilter of eventueel een polarisatiefilter voor de lens zetten (deze houden wat extra licht tegen). Vervolgens beweeg je voorzichtig de camera met een vloeiende beweging op en neer, of zoom je in en uit, terwijl je afdrukt. Het is meestal even zoeken naar de juiste combinatie van beweging en sluitertijd, maar als het lukt, krijg je een abstract beeld dat wat weg heeft van een impressionistisch schilderij.

Lukt de bewegingsonscherpte niet meteen, dan kan je ook nog een trucje uit de oude doos proberen. Op een oude UV filter of een zachte grijsverloopfilter kan je een laagje vaseline smeren en krijg je een vergelijkbaar effect. Let er wel op dat de vaseline correct wordt aangebracht: wanneer de bomen verticaal lopen, smeer je de vaseline in horizontale richting op de filter. Daarnaast moet het laagje vet zo egaal mogelijk aangebracht worden en bepaalt de dikte van die laag, hoe uitgesproken het effect zal zijn. Het vraagt wat ervaring om de vaseline correct te leren aanbrengen, maar als dat eenmaal gelukt is, hoef je geen honderden foto's te maken in de hoop dat er eentje tussen zit waar de bewegingsonscherpte geslaagd is. Het effect is immers niet meer afhankelijk van de beweging of de sluitertijd en je kunt dus perfect werken vanaf statief en zorgvuldig de compositie bepalen alvorens je de filter met de vaseline er voor plaatst. Met wat warm water en zeep is de vaseline er bovendien achteraf zo af. Het klinkt misschien allemaal een beetje bizar, maar probeer het even uit: experimenteren is altijd leuk! Die rare blikken, wanneer je in het bos plots een pot vaseline bovenhaalt, moet je er helaas bij nemen.

Abstracte versie van het Hallerbos.

f/22, 1/3 sec, ISO 100, 105mm op full frame

Abstracte versie van het Hallerbos.

f/11, 1.3 sec, ISO 100, 200mm op full frame

Het Tranendal

Het mooiste, maar jammer genoeg ook vaak het drukste plekje in het bos, is ongetwijfeld het Tranendal, dat het gemakkelijkste te bereiken is vanaf parking 5 of 8. Tijdens de week rij je zonder problemen tot parking 5; in het weekend is het bos afgesloten en kom je maar tot parking 8. Vanaf deze parking volg je de Vlasmarktdreef en sla je, net voorbij het paviljoen, links af. Dit wandelpad brengt je bovenop het Tranendal en geeft je een mooi uitzicht op de lager gelegen stukken bos, waar nevel en de opkomende zon vaak voor een prachtig spel van licht en schaduw zorgen. Als je dit wandelpad verder volgt, kom je beneden aan het Tranendal. Ook hier zijn leuk plaatjes te maken van het golvende paarse landschap en de mooie statige beukenbomen. Je moet wel wat geluk hebben, want deze vallei ligt wat meer beschermt en krijgt daardoor minder licht. Omwille van het koude en natte voorjaar de laatste

twee jaar is dit stuk nooit echt in bloei gekomen. Als je via de Vlasmaktdreef terug wandelt naar parking 8, kan je ook links nog eens de Zwartentelaarsdreef of de Rode Amerikaanse Eikendreef inslaan. Ook deze paden behoren tot de betere stukken van het bos en zullen ongetwijfeld leuke foto's opleveren. Uiteraard zijn dit niet de enige plaatsen in het bos waar je de hyacinten vind. Ook op andere plaatsen groeien ze uitbundig en is het misschien wel wat rustiger.

Het Tranendal bij ochtend.

f/4, 1/13, ISO 200, 200mm op full frame

Voorjaarsbloeiers

De bloei van de wilde hyacinten wordt vooraf gegaan door die van de Bosanemoontjes. Deze mooie witte bloemetjes bloeien misschien niet in even grote getale, toch zijn ze beslist een foto waard. Hier en daar vind je toch tapijtjes van deze bloemen en kan je op zoek gaan naar een mooie stam die volledig wordt omgeven door deze witte parels. Opnieuw zal je de beste resultaten bereiken door vanuit een laag standpunt met een lichte telelens te fotograferen. Zo vermijd je niet alleen storende elementen, de lange brandpuntsafstand verkleint de afstand tussen de verschillende objecten, waardoor het lijkt alsof de bloemen veel dichter op elkaar staan. Als je van plan bent om bosanemoontjes te fotograferen, hoeft je bovendien niet speciaal vroeg uit bed te kruijen. In tegenstelling tot de wilde hyacinten openen deze bloemen hun blaadjes pas als het warm en zonnig genoeg is. Een koude grijze dag kan je dus beter vermijden, want dan hangen ze met hun kop naar de bodem gericht.

Een boomstam omgeven door bosanemoontjes.

f/4.0, 1/160, ISO 100, 109mm macro op full frame

In de buurt van de Kapittelbeek komt in mei de daslook massaal in bloei te staan.

f/11, 2.5s, ISO 400, 24mm op full frame, panorama samengesteld uit meerdere beelden.

Wanneer in mei het bladerdek zich langzaam begint te sluiten, is het vrij snel afgelopen met de bosanemoontjes of de wilde hyacinten: de bloemen krijgen onvoldoende licht en gaan langzaam kapot. Rond die tijd begint echter daslook, een plant uit de lookfamilie, uitbundig te bloeien. Deze geurige en smakelijke plant vind je vooral in de natte beekvalleien. De Kapittelbeek in het Vroenenbos is hiervoor wellicht de beste plaats. Daar is de bodem weelderig bedekt met groene ovale bladeren, waar witte bolvormige bloemen boven uitsteken. Dit groen-witte landschap is niet alleen prachtig om te zien, het ruikt ook heerlijk. Ga op zoek naar mooie valleitjes overgroeid met deze planten en breng ze met de breedhoeklens in beeld of denk misschien eens aan een panorama. Vergeet ook de polarisatiefilter niet; die zal de frisse groene tinten nog wat extra accentueren en verzadigen. Met wat geluk vind je hier en daar ook nog wat bloeiende hyacinten die hier en daar een paars accent leggen.

Macrofotografie

Als je door de bomen het bos niet meer ziet, wissel dan de telelens voor de macrolens, want al deze bloemen zijn ook het perfecte onderwerp voor close-up beelden. Bosanemoontjes zijn eigenlijk mijn favoriete bloemen en het wordt pas echt leuk als je gaat experimenteren met scherptediepte en bokeh. Door met weinig scherptediepte (bijvoorbeeld f2.8) tussen de bloemen door te fotograferen en de scherpte op één bepaalde bloem te leggen, krijgt het onderwerp alle aandacht en vormt er zich een mooi bokeh in voor- en achtergrond. Stel handmatig scherp en gebruik opnieuw live view om scherp te stellen op het "hart" van de bloem. Je kan ook tegen de lucht in fotograferen voor een high-key effect of op zoek gaan naar bosanemoontjes die zich tussen de hyacinten bevinden, zodat hun mooie paarse kleuren in de foto terugkomen. Ook lichte en donkere vlekken in de achtergrond kunnen tot interessante patronen leiden en met tegenlicht bereik je vaak verrassende resultaten.

Bosanemoontjes in de middagzon.

f/2.8, 1/400, ISO 100, 150mm macro op full frame.

Klokje van een boshyacint.

f/2.8, 1/60, ISO 800, 150mm macro op full frame, extension tube.

Bloem van daslook.

f/3.2, 1/80, ISO 400, 150mm macro op full frame

Je kan tenslotte ook experimenteren met tussenringen of extension tubes. Gecombineerd met een macrolens kan je de kleine klokjes van een hyacint beeldvullend in beeld brengen, wat zonder deze ringen niet mogelijk was geweest. Wie niet over een macrolens beschikt, kan van deze ringen gebruik maken om een standaardlens om te zetten in een lichte macrolens. Meer informatie over al deze technieken vind je ook in het themanummer 'Macro & natuur'.

Herfst

Niet alleen tijdens het voorjaar is het Hallerbos een bezoekje waard, ook in de herfstperiode zijn het Zoniënwoud en het Hallerbos toplocaties voor natuur- en landschapsfotografen. Dan maken de groene en paarse tinten plaats voor oranje, geel en bruin. Plaats dan bijvoorbeeld een volwassen varens in de voorgrond, die mooi contrasteert met de afgevalen roodbruine beukenbladeren. Datzelfde voorgrondelement zorgt meteen voor diepte en structuur in de foto. Je kan ook opnieuw in detail gaan en spelen met het licht dat door de boomkruinen valt of op zoek gaan naar leuke herfstdetails. Eigenlijk passen hier dezelfde tips: zie het niet te breed en zorg voor rustige en overzichtelijke composities. Vergeet tenslotte ook nu de polarisatiefilter niet te gebruiken.

Nog een allerlaatste tip: als je laag bij de grond werkt, kan een kniekussen handig zijn om de knieën wat te ontlasten en het fotograferen iets comfortabeler te maken. Tenslotte geef ik ook nog even mee dat het verplicht is om op de paden te blijven! Ondanks verschillende waarschuwborden en het nauwlettend opvolgen van de boswachter, gaan er nog steeds bezoekers van het pad af. Ze vertrappelen de bloemen en die gaan helaas kapot. De enorme toeloop aan bezoekers wordt stilaan nefast voor het bos en op sommige plaatsen vermindert de densiteit aan bloemen. Handel dus met respect voor deze prachtige omgeving; ook vanaf de wandelpaden zijn prachtige foto's te maken. Als je voor macrofotografie niet dicht genoeg bij de bloemen kunt zonder ze te beschadigen, ga dan even zoeken langs de ruitpaden; daar komen veel minder bezoekers en groeien de bloemen in grote dichtheden tot vlakbij het pad.

Conclusie

Op een mooie lentedag lijkt het Hallerbos met haar tapijt aan paarse bloemen en explosie aan frisgroene tinten echt op een sprookjesbos. Toch zie je jammer genoeg nog vaak fotografen die er niet in slagen die schoonheid ook goed in beeld te brengen. De fout die ze meestal maken is dat ze te veel willen laten zien. Je moet leren zien en denken als een camera: het oog wordt immers verblind door al die schoonheid, maar de camera ziet alles. Het is jou misschien niet opgevallen dat de bloemen op die plaats net wat minder dik staan of dat die omgevallen bomen toch wat storend zijn, maar de camera laat ieder detail zien. Probeer het daarom niet te weids te zien en breng met een telelens slechts bepaalde delen van het bos in beeld. Laat je leiden door het licht en ga op zoek naar leuke details die de sfeer en de kleur van dit bos perfect weergeven. Durf ook af en toe eens te experimenteren en handel vooral met respect voor deze unieke omgeving.

Interessante weetjes:

- Meer informatie over het Hallerbos vind je op de website van Natuur en Bos (www.natuurenbos.be) of op www.hallerbos.be. Daar vind je ook een wandelkaart waarop de Reebokwandeling (gele lus) een aanrader is. De mooiste stukjes langs deze wandelroute bevinden zich ongetwijfeld rond het Tranendal.
- Niet alleen in het Hallerbos vind je boshyacinten, ook op verschillende andere plaatsen in België bloeit deze plant. In de Vlaamse Ardennen vind je ze in de meeste grote beukenbossen zoals het Brakelbos of het Muziekbos en ook in de andere bossen ten zuiden van Brussel vind je ze terug, hetzij dan wel in kleinere getale en dichtheden.
- Wildlife fotografen komen ook zeker aan hun trekken in het Hallerbos. 's Morgens kom je er wel vaker een ree tegen die graast tussen de boshyacinten en ook eekhoorns zijn alom aanwezig. Met wat geluk en geduld zijn er ongetwijfeld mooie plaatjes te maken van deze zoogdieren omgeven door een zee van paarse bloemen.